

DISSERTATIO II.

DE SACRAMENTORUM NOVÆ LEGIS CAUSIS INTRINSECIS ET EXTRINSECIS, ET SUBJECTO.

Intrinsecæ sacramentorum novæ Legis causæ eorum constitutiva sunt, materia et forma. Extrinseca efficiens, de qua potissimum agendum superest, est vel *principalis*, et institutrix dicitur, estque Christus; de qua jam actum Dissertat. I. cap. 1. art. 5.; vel *secundaria*, quæ ministerialis appellatur, sive efficiens proxima, estque sacramenti minister; deque hac sola deinceps, ac causa intrinseca; tum demum de subjecto hac Dissertatione II. de sacramentis in genere disseremus.

CAPUT I.

DE SACRAMENTORUM NOVÆ LEGIS CAUSIS INTRINSECIS, SIVE MATERIÀ ET FORMA.

Etsi sacramentum non sit proprie totum, vel compositum physicum ex partibus inter se physice unitis constans, sed totum, vel compositum morale, sicque unum quid analogice, quatenus scilicet constat ex pluribus, rebus et verbis, morali quadam unione sibi coherentibus, ac habentibus proportionem et similitudinem aliquam ad partes totius partim physici, partim artificialis; nihilominus ut quid simile composito physico a Theologis plerisque considerari solet; ac sicut in hoc constitutiva ejus materia et forma rationem causæ intrinsecæ sustinent, ita ad similitudinem in hoc composito morali, sacramento; 1º. enim ut in composito physico præcedit materia, et accedit forma; ita in sacramento verbum accedit ad elementum: 2º. Ut materia compositi physici ex se indeterminata et indifferens determinatur a forma; ita in sacramento indifferentiam elementi verbum determinat: 3º. Ut materia compositi physici est imperfecta, forma autem perfecta, utpote dans esse rei; ita in sacramento verba perfectiora sunt rebus, cum sint signa clariora longè et præstantiora. De rebus igitur ut materia, de verbis ut forma sacramenti hoc capite agemus.

ARTICULUS I.

AN OMNIA SACRAMENTA NOVÆ LEGIS CONSTENT REBUS UT MATERIA, ET VERBIS
UT FORMA?

103. *Præmitto.* Materia in sacramentis alia dici potest *ex qua*; alia *circa quam*. Prior est illa, ex qua ipsum constat sacramentum; posterior ea dicitur, circa quam sacramentalis versatur actio. Sic panis et vinum secundum substantiam in sacramento Eucharistiæ est materia circa quam, non ex qua, quia cum per consecrationem destruat panis et vini substantia, hæc nequit esse materia Eucharistiæ, ex qua constet, cum hæc debeat actu existere.

Porro materia ex qua alia *remota*, alia *proxima* est, saltem in quibusdam sacramentis. Sic materia remota Baptismi est aqua; proxima vero ablutio; et universim ea actio, per quam materia remota applicatur. Materia tamen remota ex qua, et materia circa quam, quæ etiam dici remota solet, sunt remotæ diverso modo; nam prior aliquo modo ipsam ingreditur compositionem sacramenti, non posterior; nam e. g. peccata in sacramento Pœnitentiæ, quæ sunt materia circa quam, sacramentum Pœnitentiæ non componunt.

Nomine rei tandem hic vel substantia aliqua sensibilis dicitur, ut aqua in Baptismo, chrisma in Confirmatione, etc.; vel saltem actus aliquis, aut actio sensibilis, prout contradistincta est a verbis, et per hæc determinabilis; ut ablutio in Baptismo, unctio in Confirmatione, actus pœnitentis in sacramento Pœnitentiæ. Verborum nomine intelliguntur vel verba formaliter talia, sive articulatae voces, quibus forma sacramenti exprimitur; vel æquivalentia, ut nutus, aliaque signa verbis oralibus æquivalentia.

104. *Dico.* Omnia novæ Legis sacramenta constant ex rebus et verbis, et quidem ceu materia et forma, ac ut intrinsecis et essentialibus. Ita communis est certa cum D. THOMA q. 60.

Pars 1^a. constat ex Concilio FLOR. in Decr. Union, ubi ait: *Hæc omnia sacramenta tribus perficiuntur, videlicet rebus tanquam materia, verbis tanquam forma; et persona ministri conscientis sacramentum, cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia; quorum si aliquid desit, non perficitur sacramentum.*

Nititur hæc FLORENTINI decisio passim auctoritate Scripturæ sacræ, sacramentis singulis res et verba assignantis; Baptismo ad Ephes. 5. 26. *Mundans* (Ecclesiam) *lavacro aquæ in verbo vitæ*; et Matth. 18. *Baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti.* Eucharistiæ Matth. 26., ubi panis ponitur cum verbis: *Hoc est corpus meum.* Confirmationi Actor. 8., ubi cum impositione manus oratio. Extremæ Unctioni Jac. 5. rursus unctio et oratio. Pœnitentiæ Joan. 20. *Quorum remisistis, etc.* De Ordine et Matrimonio nihil quidem in Scriptura sacra expressum legimus; at ex traditione habetur, quam explicuit FLORENTINUM. Ratio a priori voluntas Christi est, cujus congruentias quasdam proponit Doctor Angelicus q. 60. a. 6.

Pars 2^a. quod sacramenta nova constent rebus et verbis, ceu *materia* et *forma*, hinc patet, quia illud habet rationem materiæ, quod est determinabile et perfectibile ad certam speciem; illud vero rationem formæ, quod est determinativum et perfectivum alterius: sed in omnibus novæ Legis sacramentis res per verba determinantur; de se enim indifferentes sunt ad significanda plura, per verba vero determinantur ad unum: sic aqua, vel ejus affusio de se indifferens est, ut significet abluitionem, eamque a corporali macula, vel refrigerationem. At cum accedunt verba: *ego te baptizo*, determinatur ad significandam abluitionem, eamque spirituale. Eodem modo se res habet in sacramentis cæteris. Unde S. AUG. Tract. 80. in Joan. n. 3. *Detrahe, inquit, verbum, et quid est aqua, nisi aqua? Accedit verbum ad elementum, et fit sacramentum.*

Pars 3^a. sequitur ex præcedenti; materia enim et forma sunt partes intrinsecæ, essentielles compositi cujusvis, sive naturalis et physici, sive moralis. Unde D. THOMAS in 4. dist. 1. q. 1. a. 3. ad 2. inquit universaliter: *Verba et res sunt de essentia sacramenti.* Item: *Sacramenta fiunt ex materia et forma, sicut Christus ex Verbo et carne.* Ac 3. p. q. 90. a. 2. in 0. ait, *quodlibet sacramentum distingui in materiam et formam, sicut in partes essentia.*

Dixi in Conclusionem: *et verbis*, h. e. formalibus, solo excepto Matrimonii sacramento, quod etiam per verba æquivalentia posse perfici inde suadet, quod Christus elevando Matrimonium ad dignitatem sacramenti illud reliquerit in statu contractus humani legitimi, qui non necessario verbis formalibus, sed et æquivalentibus, nutu, signis perfici et celebrari potest.

105. *Obj. I.* Ex CONCILIO 1°. Concilium FLOR. non dicit, sacramenta componi rebus et verbis; sed tantum *perfici*; ergo non sequitur ex FLORENT. res et verba esse partes intrinsecas.

2°. TRIDENT. Sess. 14. c. 3. actus pœnitentis, contritionem et confessionem, vocat *quasi* materiam sacramenti Pœnitentiæ; ergo non habent in hoc sacramento reipsa rationem materiæ.

Ad 1^{am}. R. D. *Ant.* Non dicit hoc explicite C. non implicite N. Non ideo dicitur, res et verba esse partes sacramentorum essentielles et intrinsecas, quia Concilium dicit, hæc illis perfici præcise; sed quia dicit, perfici rebus ut materia, et verbis ut forma; hæc vero sicut in composito physico, sic in morali essentialia sunt. Cur vero Concilium potius dixerit *perfici*, quam componi, ratio est; quia loquebatur non solum de rebus et verbis, sed etiam intentione ministri, quæ probabilius sacramentum non constituit; sed se habet tantum ut requisitum essenziale, quia, quidquid componit intrinsece compositum heterogeneum, debet esse, vel se habere ut materia, vel forma, ut patet inductione compositorum omnium tum naturalium, tum artificialium: atqui sacramentum est compositum heterogeneum; intentio autem ministri neque se habet ut materia, neque ut forma; est enim ipsa voluntas adhibendi materiam et formam, proinde has antecedens; ergo.

Ad 2^{am}. R. D. Vocat quasi materiam, quia non sunt quid entitative materiale, ut est materia in aliis sacramentis, e. g. aqua in Baptismo C.

quatenus non sunt quid incompletum, informe, ac determinabile ad significandam et causandam sacramentalem gratiam *N.*

106. *Obj. II.* in specie de sacramento Eucharistiæ: In sacramento Eucharistiæ fallere videtur conclusio; ergo.

Prob. Ant. 1º. Verba ministri, licet etiam in aliis sacramentis, præsertim tamen in Eucharistia habent rationem causæ efficientis sacramentum, ut colligitur ex Concilio *FLO.*: sed causa efficiens non constituit intrinsece suum effectum; ergo.

2º. Verba ministri hoc sacramentum conficientis non significant gratiam per hoc sacramentum conferendam, quia non ad recipientem, ut fit in sacramentis aliis, sed tantum ad significandum corpus et sanguinem Christi diriguntur; ergo nec intrinsece hoc sacramentum constituent.

3º. Etiam verbis desinentibus, et transeuntibus, Eucharistiæ sacramentum permanet; ergo hæc illius constitutiva esse non possunt.

4º. Eucharistia habet rationem cibi, servatur in ciborio, defertur ad ægrotos, manducatur: sed nihil eorum accommodari verbis potest; ergo.

R. N. Ant. Ad prob. 1ºm. R. D. M. Sunt causa efficiens Eucharistiæ partialiter, vel denominative, et præcise quoad materiam suam proximam sumptæ *C.* sumptæ quidditative pro toto illo, quod est a Christo assumptum ad significandam sensibiliter realem corporis sui et sanguinis sub speciebus panis et vini præsentiam *N.* Eucharistia enim sic sumpta verba pro forma habet sibi essentiali et intrinseca. Causa igitur efficiens non potest quidem effectum suum constituere intrinsece; potest tamen effectui a se producto conjungi, cumque eodem constituere compositum, ut fit in physicis. Sic etiam, qui videt, simul est causa et pars hujus concreti, videns.

Ad 2ºm. R. D. Ant. Non significant gratiam, si præcise spectentur secundum significationem naturalem, et quam habent ab institutione hominum *C.* si secundum illam quam in hoc sacramento habent ex institutione Christi *N.* Secundum hanc etiam significant gratiam. De hoc plura, ubi de hoc sacramento in specie.

Ad 3ºm. R. D. Ant. Desinentibus verbis Eucharistiæ sacramentum permanet quidditative sumptum *N.* denominative sumptum *C.* Physice quidditative non manet sacramentum Eucharistiæ, sive secundum omnes prorsus partes; sed tantum manent species, corpus et sanguis Christi, quæ partes nobiliores denominantur sacramentum. Respondent etiam alii, manere verba, non physice quidem, sed moraliter.

Ad 4ºm. R. D. Ant. Habet rationem cibi, etc. sumpta denominative, secundum partem suam primariam corporis Christi *C.* sumpta quidditative, sive secundum se totam sumpta *N.* Quidditative sumpta autem est complexum, involvens insuper verba.

107. *Obj. III.* quoad sacramentum Pœnitentiæ. 1º. Sacramentum hoc non nisi verbis perficitur; ergo. *Prob. Ant.*; nam 1. significatio effectus sacramenti in hoc sacramento in absolute sita est, quæ verbis constat; hæc enim sola remissionem peccatorum significat, scilicet ut in judiciis aliis liberationem sola significat sententia judicis. 2. Si confessio et contritio

pœnitentis sint etiam hujus sacramenti partes; ergo et laici illius ministri essent; qui enim ponit partem sacramenti, ejus etiam minister est; sic enim in Matrimonio contrahentes ministri sunt: sed consequens est falsum; nam ad solos sacerdotes dictum fuit Joan. 20. *Quorum remisistis peccata*; ergo.

2º. Quin etiam confessio pœnitentis, quæ sacramenti hujus materia proxima dicitur, fit verbis; ergo.

Ad 1ºm. R. N. Ant. Ad prob. 1ºm. R. D. Significatio principalis effectus in hoc sacramento, et explicita, in absolute sita est *C.* tota *subd.* quæ habetur ab institutione humana *C.* quæ habetur ab institutione divina *N.* Colligitur ex *TRID.*, quod *Sess. 14. c. 3.* ait: *Docet præterea S. Synodus, sacramenti Pœnitentiæ formam, in qua præcipue ipsius vis sita est, in illis ministri verbis positam esse: ego te absolvo, etc.* Igitur vis significandi gratiam principalis ac præcipua in forma continetur; non tamen omnis, si præsertim spectetur institutio Christi, qui et rebus, sive actibus pœnitentis hanc vim inesse, licet minus principaliter, voluit hoc ipso, quod eos voluerit esse sacramenti partes, ut eos vocat *TRID. ibid.* Aliud est de judiciis aliis, in quibus tantum significatio ex institutione humana, non ex divina habetur.

Ad prob. 2ºm. R. N. seq. Quia, ut quis sacramenti minister dicatur, non sufficit ponere aliquam sacramenti partem, materiam; sed necesse est, ut ponat formam, quam hic solus judex, sacerdos ponit; in omni enim sacramento qui minister est, concurrere debet nomine Christi secundum specificam rationem sacramenti; cum vero Pœnitentiæ sacramentum ad modum iudicii institutum sit, specifica in eo concurrenti ratio est, ut concurrat more et modo iudicis, quod facit sacerdos solus. In Matrimonio dispar est ratio, quia in hoc contrahentes ipsi materiam et formam simul ponunt, juxta dicta de hoc sacramento cap. 2. art. 5.

Ad 2ºm. R. D. Ant. Et hæc confessio fit verbis, ut est materia proxima adæquata hujus sacramenti *N.* tantum ut inadæquata *Tr.* Ad materiam adæquatam etiam dolor internus, sive contritio pertinet, ut constat ex *FLORENT.* et *TRID.* citatis; dolor vero internus per confessionem externam sensibilis redditur.

108. *Obj. IV. 1º.* Sacramenta antiqua non constabant simul verbis tanquam forma; ergo neque nova; hæc enim successerunt antiquis.

2º. Etiam sacramentum ex significatione ceu forma componitur; ergo non tantum verbis ut forma. *Prob. Ant.* Sacramentum enim est quoddam artefactum morale in genere signi; sed omne signum ad placitum ex re significante tanquam subjecto, et significatione tanquam forma componitur. Deinde sacramentum est signum ex instituto; ergo per aliquam formam constitui debet in ratione talis signi: sed alia assignari non potest, quam significatio; ergo.

3º. Materia et forma compositi debent uniri simul; sed in sacramentis novæ Legis res et verba non semper simul uniri debent; sic e. g. in Baptismo verba subinde nonnihil præcedunt, aut subsequuntur: item in Pœnitentia absolutio confessionem subinde tardius subsequitur.

Ad 1ºm. R. C. Ant. N. Cons. *Disparitas* est. De antiquis non habetur per fundamentum idem asserendi. Dicitur quidem *Levit. 4.* de sacrificio pro pec-

calo aliorum de populo, quod orare debeat sacerdos; at orationem hanc probabilius non habuisse rationem formæ, inde videtur evinci, quod similis oratio non requireretur in sacrificio, quod sacerdos offerebat pro seipso. Contrarium constat ex dictis de sacramentis novis. Rationem additam pariter *D.* Successerunt antiquis, sed ratione significandi clariore et perfectiore *C.* eadem *N.* Illa antiqua umbræ erant; nostra autem lux sunt.

Ad 2um. *R. D. Ant.* Sacramentum integre et reduplicative sumptum, ut signum, ex sacramentali significatione ceu forma, rebus vero et verbis ceu materia componitur *C.* specificative sumptum *N.* Primum solum evincitur ratione probationis. At specificative sumptum rebus ut materia, verbis ut forma consistit. Nimirum sicut in quovis artefacto alio, ut statua, potest considerari duplex compositio; una in ipso ligno ex materia et forma ligni, ex quibus compositum est lignum naturale; altera ex toto ligno et forma artificiali statuæ; sic quoque in sacramento.

Ad 3um. *R. D. M.* Materia et forma compositi physici debent uniri simul, ac quidem physice *C.* quia unio physica esse non potest sine actuali coexistentia partium unitarum: compositi moralis *subd.* debent uniri simul simultate physica *N.* morali *C.* Hæc autem moralis unio in morali tantum simultate, sive propinquitate tali consistit, ut secundum moralem æstimationem, et communem usum actionum similium censeantur esse simul. Hæc tamen unio et simultas moralis non est eadem in sacramentis omnibus: In Eucharistia simultas illa est maxima: In Baptismo, Confirmatione, Ordine et Extrema Unctione res non debet finire ante inceptionem verborum, nec contra; falsa enim alias foret ministri actio: In Matrimonio, ut in contractibus: In Pœnitentia, ut in iudicio humano accusatio tempore præcedit absolutionem, et promissio ac traditio acceptationem; modo in his sacramentis prudenter censeatur forma cadere super materiam, et fieri unum. Quænam vero mutatio materiæ aut formæ obstet sacramenti valori, Theologia Moralis pertractat.

ARTICULUS II.

UTRUM VERBA SACRAMENTORUM SINT PROMISSORIA ET CONCIONATORIA, AN CONSECRATORIA?

109. *Præmitto.* Quæstio hæc cum altera controversia de sacramentorum causalitate connectitur; hic vero velut proprio in loco, scholarum more, pertractanda est. Dupliciter vero potest intelligi: 1°. an in omni sacramentorum collatione adhiberi debeat et præmitti ceu essentialis sacramenti pars, concio aliqua divinæ promissionis explicativa: 2°. an verba, quæ rationem formæ in sacramentis habent, promissoria sint et concionatoria, non autem consecratoria? Utrumque a Protestantibus asseri videtur; primum quidem non æque a singulis, sicut secundum.

Verba autem, quæ in sacramentis formæ munere funguntur, vocant 1°. *promissoria*, vel quod promissiones divinas in se contineant; vel et maxime, quod illas factas revocent in memoriam, earumque quasi sigilla sint. 2°. *Concionatoria* appellant, quod alta voce prolata excitent justificationis a Deo promissæ fidem in audientium mentibus, quæ fides deinde sola

justificationis causa sit, uti dictum de causalitate sacramentorum. 3°. *Consecratoria* autem hoc uno sensu dici posse concedunt, quod rem in sacramentis a profano usu ad religiosum et sacrum transferant; nullatenus vero quod simul efficiant id, quod significant, nimirum gratiam. In quo ultimo capitulis eorum a Catholicis differentia intelligitur. Adultis enim necessaria rerum illarum scientia nondum imbutis concionem, h. e. instructionem adhiberi debere, non quidem quasi pars esset sacramenti, facile permittunt Catholici, juxta illud: *docete, baptizantes*. Pariter posse verba in sacramentis dici divinarum promissionum sigilla et pignora; illa etiam aliquo sensu concionis vices subire excitando objective fidem, pietatem, ut suo loco ex Catechismo Romano observavimus; ac tandem verba res a profano usu transferre, ut, si in his solis controversia hæreret, hæc tota esset de solo nomine. At præter hæc plus exigunt Catholici, scilicet verba in sacramentis esse præcipue consecratoria, quatenus simul vere efficiunt, scilicet gratiam, quam significant.

110. *Dico I.* Ad nullius sacramenti collationem tanquam pars essentialis præmitti vel adhiberi concio debet, quæ sit divinarum promissionum, tum quarumvis, tum de sacramentorum institutione, vel effectu explicatio.

Prob. I. Ex S. SCRIPTURA, quæ dum sive de Baptismo, sive Eucharistia loquitur, nusquam mentionem facit habendæ concionis; quin officium baptizandi ab officio prædicandi, vel concionandi distinguit, ut, dum 1. Cor. 1. 17. ait Apostolus: *Non misit me Christus baptizare, sed evangelizare*. Et vero si verba concionatoria essent in sacramentis, instituta ad excitandam divinæ promissionis fidem, pro forma potius illa adhibenda essent. Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, etc.* ac in Eucharistia: *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, etc.* quam ista: *Ego te baptizo in nomine Patris, etc.*: *Hoc est corpus meum*. Cum enim hæc divinam promissionem explicite non contineant, sed potius priora; hæc magis præ illis ad excitandam fidem facerent.

Prob. II. Certum est, Baptisma hæreticorum, etsi quoad mysterium SS. Trinitatis errarent in fide; si tamen formam proferrent integram, semper ab Ecclesia agnita fuisse validum, nec tales baptizatos transeuntes ad Ecclesiam Catholicam fuisse rebaptizatos, ut constat ex Can. 8. et 19. Concilii NICÆNI I. et S. AUGUSTINO L. 3. de Bapt. contra Donatistas c. 15. dicente, integrum esse sacramentum, si Evangelicis verbis in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti fuerit consecratum, sive a Marcione, sive Ario, sive Eunomio, sive Valentino; qui singuli de SS. Trinitate sentiebant hæretice, ac proinde circa formam Baptismi; ergo dicendum, vel nullam essentialiter ante sacramentum concionem requiri; vel dicendum, etiam concionem hæreticam: et blasphemam fuisse partem essentialem sacramenti, quod sine blasphemia nova dici non potest.

Prob. III. Recte et bene adversariorum consensu baptizantur infantes et amentes: sed his nec adhibetur concio, nec adhiberi potest, qua in ipsius justificationis promissæ excitetur fides; ergo vel horum Baptismus esset invalidus, vel illa concio non est de sacramenti essentia.

Respondet Calvinus 1°. Etsi Baptismus tunc non prosit infantibus, profutu-